

Zeland / den Heere van Cham pagne gelevert inden ja re 1574.

sijne medelijdelijke, lieflijke en vaderlijke oogen aen te sien d'afflictie der selver sijner onderfaten van herwaers-over, en remedie in het gene voorz is, te stellen, als na redenen, billigheid en gelegenheid van der sake sal behoren, hebbende tot dien einde geordonneert Commissarissen, om te samen mette Gedeputeerde van de supplianten te communiceren, en naerder alle haerlieder aengeven of vertoninge op dese requeste en t gene sy vorders sullen willen doen, te samen en in eenen wege, en gelijkelijk int generael te verstaen, en also ook te samen (sonder die materie te verscheiden) na volkomen communicatie met malkanderen gehouden, by de beste en bequaemste middelen daer in te remedieeren. Gedaen tot Breda den 5 Marty 1574. *Syllocuria* (dat is na gemeen schrijven 1575.) en was on dertekent

I. de la TORRE.

Verklarende boozts bereet te wesen / met de Gedeputeerde van den Prince van Orangien opre selve requeste / en al t gene sy bozders souden willen proponeren / in communicatie te hornen / en alles te beslichten / tonende seer genegen te wesen / om alles wederom in ruste en tot bzyde te brengen.

De Gedeputeerde van den Prince van Orangien en der Staten van Holland en Zeeland metten anderen gesproken hebbende / hoe wel sy by hen hadden eenige articulen tot 24 in t getale / de welke sy souden hebben te beboozwaerden / eben berre den doet en ozyde / die de boozgaende supplicatie mede bzychten / obergeflagen of te rugge gelaten werde / hebben eben doel hier op den 12 Marty obergegeven seker geschryfte / daer by sy verfochten categorike antwoozde op hun boozgaende requeste en ootmoedig verfoek / met berklaringe / dat indien sijne Majest. t selve hen verfoek accordeert / dat sy booz de hand geen bozder poincten en begeren te proponeren / maer indien sijne Majest. hen verfoek aflagt / dat sy als dan verwachten van sijne Majest. bequame middelen boozgestelt te wozen / daer mede de Nederlanden wederom gestelt mogen werden in gerustheid en welbaert / en dat sy daer op als getrouwe onderfaten / souden seggen haer abbys. En gebraegt zijnde / wie sy verfonten / dat onder het boozd bzeemde Natie / die uit den Lande berrrecken souden / waren menende / hebben verklaert dat sy de Spangiaerden daer onder booznemelijk meenden. Hier op hebben de boozs Commissarissen des Conin den 14 Marty wederom obergegeven dit nabolgende geschryfte.

Offten en pze senten by de Commissarissen des Conin gdaen aen de Gedeputeerde van den Prince van Orangien en die van Holland en Zeland.

Edele, eersame, hoog-geleerde, voorsienige, Heeren, gesien hebbende u E. geschriften, den 12 dag deser maend overgegeven, bevinden by den selven, dat den Heere Prince van Orangien, Edelen en Steden van Holland en Zeeland, en geconfedereerde voor al begeren categorice antwoorde op hen voorgaende requeste en ootmoedig verfoek, met verklaringe, dat indien sijne Majest. t selve accordeert, sy voor de hand geen vorder poincten en begeren te proponeren. Maer indien sijne Majest. hem t selve aflagt, dat sy als dan verwachten van wegen sijne Majest. bequame middelen geproponereert en voort gestelt te werden, daer mede de Nederlanden wederom gesteld mogen worden in gerustigheid en welvaert. En dat sy daer op, als getrouwe onderfaten, souden seggen hun advijs. Verklarende van wegen de Coninklijke Majest. dat hoewel de principale middelen van de voorz requeste niet gevoeglijken en konnen gebruikt en geffectueert werden, al eer de landen van Holland, Zeeland en geconfedereerde Steden onder de Coninklijke Majest. met d'andere Provincien vereenigt en geconsolideert zijn, dat wy nochtans, om die sake te accelereren, geen debat en willen maken op d'ordre of maniere van die handeling, maer om in alles voorsien te werden, en werkelijk de goede affectie en intentie van sijner Majest. te bewijzen, tot vordering van de gemene welvaert, rust en gedurige pacificatie. So ist, dat wy, uit kracht van de commissie en macht ons gegeven, pro-

poneren en overgeven de puncten, articulen en middelen hier na volgende.

Eerst aengaende het vertrek van de uitheemsche Natiën, in de voorz requeste gementioneert en eensfamelijk het verklaer by u luiden den voorz twaelfden gedaen als dat de Spangiaerden daer onder begrepen souden wesen, willen van sijne Majest. wegen wel vertoont hebben, dat het selve seer vreemt en hard schijnt, mits de voorz Spangiaerden so wel naturele onderfaten zijn van sijne Majest. als de remonstranten, hebben sulx dikwils sijne Majest. voorsaten, en ook sijne Majest. grote dienst hier voortijds, tot beschermenisse van desen Nederlanden gedaen, en dat Françoysen, Gasconiers, en Engelsen, Schotten en Duitten, daer mede uwer E. hen luiden behelpende zijn, waerachtige vreemden en uitheemse zijn, niettemin wesende de sake geaccordeert, en is sijne Majest. niet in mening de voorz Spangiaerden langer in dese landen te houden, dan de necessiteit en nooddruft der saken sal uitsichsen. Waer in sijne Majest. niet vorder en behoort geeficht of bedwongen te worden, so t selve tenderen soude tegens sijne hoogheid en autoriteit, dien den remonstranten selts geprotesteert hebben te willen revereren en honoreren.

product / van de requeste van die Holland en Zeeland / bevoerende ter beschick van de bzeemde Natie.

En aengaende t tweede poinct van den voorz requeste, rakende de vergaderinge van de generale Staten, om by libere communicatie en advijs van dien, een goede ordre politijk en geregeltheid gesteld te werden, en wilt sijnder Majest. niet verfwegen hebben, dat sijne Majest. de saken gepacificceert zijnde, wel te vreden is, verfocht, geraden en geassisteert te werden by sijne Staten, wesende de beste, principaelste en verstandigste van allen sijnen onderfaten, den welken altijd gecompeteert heeft te maken en te representeren de generale Staten van den Landen van herwaers-over, so wanneer sijne Majest. goed gevonden heeft de selve te roepen en doen versamen, en dat in saken staende tot haer-luider kennisse, en daer van men gewoonlijk is met hen-luiden te confereren, of raed, advijs en consent te nemen, sonder onder hen-luider oordeel te stellen saken, dependende van de souvereiniteit, goede wille en dispositie van sijne Majest. met advijs en deliberatie van sijne Raden tot dien einde ingesteld. Welverstaende dat sijne Majest. of Gouverneur generael van dese Landen, ook de saken aengaende, sal mogen nemen advijs so wel van de Provinciale Raden, wetten van Steden, als Staten van den Landen, in t gene daer t bevonden sal worden te behoren.

Op t tweede poinct van de verfocht te vergaderinge der Staten generael.

En want de vergaderinge van de generale Staten lange tijd en vertrek uit eischt, en sonder grote swarigheid niet en kan geschieden, en daer en boven grote onsekerheid heeft, en so voorseid is, niet gebruikt of geffectueert en kan werden, al eer de wapenen sullen neder geleid zijn, en de landen van Holland, Zeeland, en geconfedereerden Steden, onder de Coninklijke Majest. met de andere Provincien geunieert en geconsolideert, gelijk ook dat derde poinct van den voorz requeste is uit eischende. So ist, dat men van sijne Maj. wegen, om tot de voortz pacificatie te komen, voorhoud en proponeert de articulen hier naer volgende, als te weten:

Dat de Ridderichappen, Edelen en Steden van Holland en Zeeland en Geconfedereerde, als Bommel en Bueren, so wel int generael als int particulier, gehouden en gehandhavet sullen werden in allen haer privilegien, werten, rechten en costumen, gelijk als t selve voor den trouble geweest is. En indien yet verandert of vernieut is, mits te kennen gevende wat het is, sal t selve weder gerestitueert en gerepareert werden.

Op t derde poinct van de verfocht te vergaderinge der Staten generael.

Dat alle datter gevallen en gebeurt is van alle voorleden saken, ter oorsaken der troublen en oproerten, geschied in den Landen van herwaers-over, sal generaelijk vergeten worden, en dood en te niere wesen, als een sake niet geschied zijnde, sonder yemand, wie datter ook zy, eenige saken te laste leggen of imputeren.

Dat alle de fauten, consumacien en sententien gegeven, so by bannissementen, confiscacien van goederen als andersins, sullen geassisteert en geannulleert zijn.

Dat

Dat de goederen by d'een of d'anderen partye genomen, sullen werden gegeven aen den eigenaers, of haren erfgenamen en successeurs gerestitueert werden, in sulken state als sy altans zijn, sonder bedrog.

(Fol. 89.) t Gene dat genomen en gelicht is, sal quijte en gemitteert blijven, uitgescheiden t gene dat noch in nature of wesen is.

Dat alle gevangens, so van d'een als van d'andere partye sullen vry en los gelaten worden sonder eenig rantsoen, so wel den Grave van Bossu als andere, wie die ook zijn, dan de rantsoenen die betaelt zijn, sullen sulx blijven en stad houden.

Sullen voorts alle de saken werden gepacificceert en gestilt, die vorder uitte voorz articulen particulierlijk by communicatie sullen mogen spruiten, by de bequaemste middelen als doemlijk sal zijn, en als men dies aengaende te famen sal kunnen accorderen.

Wel verstaende dat de voorz Prince, Ridderchap, Edelen en Steden sullen sijne Maj. restitueren en overleveren de voorz Landen, Steden, Castelen en Sterkten, mitgaders alle schepen, artelerye, en alle andere dingen, hoe die mogen wesen, dien sy van sijne Majest. genomen hebben, en den selven onthoudende zijn. En van gelijken dat alle de gene, die gedurende dese tegenwoordige oorloge na hen genomen hebben eenige huisen, goederen en renten, toebehorende de Geestelijke of andere personen, en die sy noch houden en occuperen, de selve de volkomen possessie en paifbelijk gebruik laten sullen in alle vryheid en sekerheid: te weten, van t gene dat in nature of wesen, en in haerder macht is, sonder bedrog, arch of list.

En verstaet expresselijken sijne Majesteit, dat de Catholijke Roomsse Religie generalijk in alle sijne Majest. Landen onderhouden sal worden, vredelijk en peifselijk, sonder eenig trouble of belet ter contrarien, sulx en in der manieren sijne Majesteit de Landen van herwaers-over ontfangen, gehult, en by eede daer in bevestigt is, hebbende ook sulx de Staten van dien, so doen ter tijd als nu onlanx, expresselijk geprotesteert, in de selve te willen leven en sterven.

Wel verstaende dat de gene, die voortaan niet Catholijk, als voren, en sullen willen leven, sijne Majest. hem sal accorderen en toelaten, ten hoogsten en voor dese reise alleen, dat de selve hen vertrecken sullen uit dese Landen, en verkopen haerluiden goederen die sy hebben, binnen sekoren tijd daer toe te stellen, sonder dat sy nochtans, godurende den selven tijd sullen mogen doen eenige exercitie van hare Religie, noch eenig schandael.

En tot verskeringe van alle t gene voorz is, hoewel t woord van sijne Maj. alleen, mette brieven van ratificatie, die sijne Majest. daer op sal over schicken, hen-luiden genoeg behoort te wesen: so verre sy nochtans hen daer mede niet te vreden an-touden willen houden, als men verhoopt ja, sullen mogen voorwenden, wat sy daer en boven tot hen verskertheit sullen willen begeren, om dat gehoort daer in geresolveert te worden na behoren. Onderstond geschreven, Aldus overgegevan mijnen Heeren den Gedeputeerden van den Prince van Orangien, Edelen en Steden van Holland en Zeeland, en Geconfedereerden, van wegen de Commissarissen der Coninklijke Majesteit wesende tot Breda den 14 Marty 1575, *Hylo curio*, present my, en ondertekent

I. de la Torre.

Dese articulen aldus voorgestelt sijnde in den name des Conink / en de selve gesien en geratificeert zijnde by de voorz Gedeputeerden van den Prince van Orangien / Staten van Holland en Zeeland / en hare Geconfedereerden / bevonden sy de selve so hert en onrechteljk / dat sy goed bonden / dat eenige van hem-luiden daer mede souden hertrucken na Dooprecht by den voornoemden Heere Prince en Staten van Holland en Zeeland / ten einde sy luiden daer op selve souden mogen doen stellen sodanigen antwoorde / als hem-luiden goed en sothaer dinken soude. Dien volgende sijn eenige van hem-luiden na Dooprecht vertrocken /

alwaer de selve articulen gesien / geschickteert en wel oertwogen zijnde / so hebben sy daer op gegeven dese nabolgende antwoorde / dewelke sy den 22 Marty aen de Commissarissen des Conink wederom overgelaert hebben.

Edele / eersame / wijse / hooggeleerde Heeren / de Prince van Orangien / d'Edelen en Steden van Holland en Zeeland / Bommel en Wirtzen met haren geassocieerden / hebbende gehoozt t rapport / en gesien den inhoud van den geschickte / by u mijn Heeren haerluiden Gedeputeerden overgegeven binnen Breda den 14 Marty / hebben u lieden wel bymoedeljk willen verklaren / dat sy lieden niet en hadden getwijfelt van andere antwoorde op hare requeste geobtimeert en bevolwen te hebben / van hemlieden by u mijn Heeren / van wegen der Coninklijke Majest. in den selven geschickte is gegeven / aengemerkt by de voorz hare requeste anders niet en is versoekt / dan t gunt by alle de werelt berstaen woerd prompteljk en vooz t geresste remedie te dienen / om sijne Majest. Landen en ingesetenen van dien onder goede ordze / politie en eenigheit wederom te bzingen in ruste en welbaert / daer toe tenderende / &c. In den eersten / het versoek van t vertrek van de uithemse Partic / daer onder sijne Princelike Excellentie / Staten en Steden voozs begrijpende zijn den Spangiaerden en bzeemd krijgsvolk / by den Hertog van Alba eerst in dese Landen gebracht / en albaer in dienste / officie / bebel en soldate tot noch toe aengehouden / genog conform de particuliere verklaringe van haerlieden Gedeputeerden op uwer mijn Heeren versoek gedaen / d'welk sijne Excellentie / Staten en Steden voozs ook mits desen sijn andoperende; welke uithemse / door haer woerd en moetwillig regiment / met verdruckinge en oberlastinge der ondersaten van dese Nederlanden in verscheiden manieren gepleegt / oorfsake zijn geweest van alle t quaed / so en mach / om t selve quaed te genesen / egeen beter remedie werden geadhibeert / dan t vertrek of wech nemen van den selven. En hoewel in den voozs geschickte by uwer E. geseid werd t selve bzeemd en hart te schijnen / mits de voozs Spangiaerden so wel naturele ondersaten zijn onder sijne Maj. als die van Holland en Zeeland Remonstranten / hebbende sulx sijne Maj. en sijne Maj. hoofsaten groten dienst / tot beschermnisse van dese Nederlanden gedaen / &c. En dat de Francospen / Gascoenen / Engelsen / Schotten en Duitsen / daer mede die van Holland en Zeeland hemlieden behelpende zijn / waerachtige bzeemde en uithemse zijn. So is nochtans niet bzeemd / dat men tegen bzeemde en harde siekte ook bzeemde en harde remedien gebruikt. Nu en waert niet hart / dat men den Spangiaerden seben of acht jaren in aller wellust en moetwille na haren appetjte gebdimeert hebbende / wel geboed en rijk gemacht zijnde / en niet alleen vooz allen boozleden dienst (so t dienst genaemt mach werden) maer ook vooz den genen / die sy luiden doch in langen tijd souden mogen doen / wel gerescompenseert zijnde / eenmael wederom souden senden na haren vaderland / daer de nature een peder is treckende. En heel min soude t selve bzeemd sijn / so sijne Majest. de Generale Staten van den Landen / laest vergadert zijnde tot Gent / in den jare 1559. de Spangiaerden wel heeft doen uit dese Landen vertrecken / op de remonstrantie en het versoek van de selve Staten / gesondeert op heel minder en niet so pregnante redenen / te weten: als dat de Frontieren en sterkten van den lande behoorden bewaert te werden by de naturele ingesetenen van den Lande / geprefereert vooz de bzeemde Spangiaerden / om de selve ingesetenen te beter gemoet en affectie te maken totten dienst van sijne Majesteit haren Heere en Prince. Dat sy luiden sijn naturele ondersaten van den Conink van Spangien / mach niet woerden ontkent / maer en sijn daarom niet gehouden als ondersaten van den Hertog van Brabant / van den Grave van Vlaenderen / van den Grave van Holland en Zeeland / noch als ingesetenen van eenige Provincien van dese Nederlanden / jegens d'm

Antwoorde des Princen van Orangien en die van Holland en Zeeland / opre voorgefelde vrede articulen.